

Afrofeministisk analyse som antikolonial metode

AF ELIZABETH LÖWE HUNTER

Ph.d., Uafhængig forsker, Wenner-
Gren Foundation fellow

ABSTRACT

Afrofeminist analysis as anticolonial method is an exploration of Danish mainstream representations of Victor Cornelins as exceptional and of how he chose to narrate his own story. I seek first and foremost to read his story through a lens that recognizes his human experience, especially as a small child. This includes but goes beyond Victor Cornelins and his companion Alberta Viola Roberts being held in a cage at a colonial exhibition in the amusement park Tivoli in 1905. This story is continuously retold with outrage in Danish media; however, these retellings often reproduce some of the violence they intend to trouble.

My reading aims to disturb accounts in which only the cage is made outrageous, and Black pain is otherwise normalized or overlooked. Reading the pain of colonial Black-child subjects with care, I am interested in the very human reactions to inhuman circumstances.

I do this by reading about his experiences as ordinary rather than spectacular. This is part of my commitment to a *Black feminist ethic of caring*: emphasizing the importance of individual expressions, the validity of feelings, and empathy as central to Black and afrofeminist knowledge production. I propose afrofeminist analysis as a method to unsettle default colonialist representations of the past.

KEY WORDS

AFRIKANSK DIASPORA, VICTOR CORNELINS, DANSK VESTINDIEN,
KOLONIALITET, REPRÆSENTATION, AFROFEMINISME

I denne artikel undersøger jeg danske fremstillinger af Victor Cornelins som exceptionel, og hvordan han valgte at repræsentere sig selv. Jeg har nærlæst hans selvbiografi *Fra St. Croix til Nakskov: et livs eventyr* udgivet i 1976 suppleret af noter, breve og andre arkivalier. Disse er offentligt tilgængelige i Lokalhistorisk Arkiv i Nakskov. Jeg foreslår en afrofeministisk læsning og erindringspraksis som metode til at udfordre det kolonialistiske blik og den selektive hukommelse, hvormed Cornelins oftest bliver repræsenteret i den danske offentlighed.

Udover fremstillinger af ham og hans selvrepræsentation analyserer jeg hvordan hans erfaringer påvirkede hans selvforståelse. Først og fremmest søger jeg at læse hans historie gennem en optik, der anerkender hans menneskelige oplevelser, særligt hans oplevelser som barn. Dette inkluderer, da Victor Cornelins og Alberta Viola Roberts var indespærret på koloniudstillingen i Tivoli i 1905, men stopper ikke dér. Historien om buret bliver stadig genfortalt med forargelse i danske medier, men genfortællingerne ender ofte med at forårsage noget af den vold, de forsøger at kritisere. Hele det kolonialistiske foretagende, som børnenes objektgørelse var en del af, forbliver ubestridt og dermed normaliseret. Jeg bidrager med en afrofeministisk læsning, der deler en tilgang, Emil Elg (2021) valgte i artiklen "Omplantet," et ord Cornelins brugte til at beskrive sin ufrivillige migration sammen med Roberts. Gennem en sådan læsning sætter jeg børnene i centrum, netop som børn og forholder mig til deres sårbarhed og traumer, der er definerende for situationen. Jeg udfordrer normaliseringen af børnene som exceptionelle i typiske offentlige fremstillinger af Cornelins' historie. Det gør jeg blandt andet ved at læse hans beskrivelser af egne oplevelser som grundlæggende almindelige, menneskelige (børne)oplevelser. Disse overvejelser og analytiske tilgange er min forpligtelse til en *Black feminist ethic of caring*, som bl.a. bygger på Patricia Hill Collins' (2014) metodologi og epistemologiske intervention: en omsorgsetik, der fremhæver vigtigheden af individuelle udtryk, legitimering af følelser, og gensidig empati som centralt i sort feministisk videnproduktion.

Ligesom fremstillingerne af Cornelins i hans levetid, er den måde, han huskes på i offentligheden i Danmark i dag ofte gennem exceptionalisering af ham og hans erfaringer. Eksempelvis fik historien om Victor Cornelins og Alberta

Roberts igen offentlig opmærksomhed for en stund, da salget af de forhenværende danske kolonier til USA blev markeret i 2017. I den forbindelse bragte DR og TV2 historier under overskrifterne: "Victor blev holdt i bur som turistattraktion" og "De sendte bud efter to 'negerbørn' og udstillede dem i bur i Tivoli" (Dr.dk, 2017; TV 2 Lorry, 2017). Det er kendetegnende for danske mediefremstillinger af Victor Cornelins, at de historiske dele er mere eller mindre direkte gengivelser fra hans selvbiografi, men uden faktisk at henvise til værket. Altså en simultan appropriation og usynliggørelse af Cornelins' intellektuelle arbejde (hooks, 2015; Jackson, 2019). I øvrigt er det kun én af historierne her, der hentyder til en anden persons tilstedeværelse, nemlig Alberta Roberts, hvorimod den førstnævnte udelader hendes eksistens fuldstændigt. Dog var DR's historie delvist bragt i form af en videooptagelse af Cornelins som voksen, hvor han fortæller sin historie. Det var muligvis en oplæsning fra bogen, tilsyneladende på et TV-show i 1970'erne efter udgivelsen. Her nævner han selv Alberta Roberts, da han forklarer at når han skrev 'vi', var det en reference til, hvordan de blev indespærret sammen. Hvordan må det mon have føltes at læse højt om sådan en voldsomhed på TV?

Min læsning er en praksis i at forstyrre narrativer, hvori kun buret gøres forargeligt og hvor sort smerte herudover normaliseres og overses. Denne læsning er funderet i en forståelse, hvor selve adskillelsen af børn fra deres omsorgspersoner kan betragtes som et overgreb. Hertil kommer den racistiske traumatisering og de mange omsorgssvigt, som børnene gennemlevede (og kun én overlevede), som danske mainstream medier systematisk udelader. Gennem en omsorgsfuld læsning af sorte, koloniale (børne)subjekters livserfaringer, er jeg interesseret i deres enormt menneskelige reaktioner på umenneskelige omstændigheder.

AT LÆSE SORT MENNESKELIGHED FREM FRA ARKIVERNE

Victor Waldemar Cornelius blev født den 3. august 1898 på St. Croix, på det tidspunkt koloniseret af Danmark som del af Dansk Vestindien, også inkluderende St. Jan og St. Thomas. Cornelins forstod som voksen, at årsagen til hans ufrivillige adskillelse fra sit hjem og familie var, at

han skulle uddannes til lærer og derefter vende tilbage for at undervise på St. Croix. Men der var allerede en planlagt koloniudstilling i København, og medarrangør Emma Gad havde sendt bud efter børn, som kunne fremvises i den vestindiske sektion (Freiesleben & Cornelins, 1998; Andreassen, 2015). Victor fik ikke noget valg, og hans mor, Sarah Eliza Allen, opgav ham heller ikke med fri vilje. Hun oplevede muligvis at blive overbevist af en insisterende forretningsmand ved navn Edward R. Ford, da hun havde trange kår og flere børn at forsørge (Andreassen, 2015). Navnet Cornelins er resultatet af en fejlagtig læsning af *Cornelius*, men Victor Cornelins er siden blevet citeret for at have sagt "Nu har jeg heddet Cornelins i 50 år, så lad os holde os til det" (Lundrup, 2010, s. 71).

Som syvårig befandt Victor sig ufrivilligt ombord på et skib, da han vågnede en morgen i 1905. Allerede langt væk fra sin mor og sit hjem i St. Croix, og omgivet af hvide mænd, han ikke kendte, på nær Hr. Ford, som tidligere havde besøgt hans mor (Cornelins, 1976). Alberta Roberts, en lille pige også fra St. Croix, var på samme måde blevet adskilt fra sin mor og sendt afsted til Danmark, kun fire år gammel. Cornelins huskede, at han kæmpede for at komme af skibet, men forgæves. Han huskede også, at han og Alberta kaldte efter deres mødre. Han havde ikke forstået situationens alvor dagen forinden, da hans mor klædte ham i søndagstøj og sendte ham afsted i en hestevogn sammen med Alberta. Han havde godt lagt mærke til sin mors tårer, men troede blot, at han skulle til byen og ville komme tilbage samme aften. Han anede ikke, at han aldrig ville se sin mor igen (ibid.).

Victor og Albertas rejse vækker genklang fra deres forgængeres transatlantiske bortførelse – nu fra Vestindien mod det europæiske punkt i trekantshandelen. Børnenes tvungne rejse fandt sted cirka 100 år efter forbuddet mod trekantshandelen trådte i kraft i 1802 og mindre end 60 år efter slaveriet blev afskaffet i det daværende Dansk Vestindien i 1848. At dele oplevelsen og overleve rejsen som skibskammerater har en særlig betydning inden for studiet af afrikansk diasporisk slægtskab.

På tværs af Caribien er kreolske ord, afledt af *shipmate* eller *ven* på forskellige europæiske sprog, blevet til udtryk som *mati* og *zami*, der betegner en særlig form for slægtskab. I dag bliver disse begreber ofte teoretiseret inden for Black

Queer Studies (Lorde, 1993; Alexander, 2005; Wekker, 2006; Allen, 2012). De stammer fra historien om de 12,5 millioner afrikanske mennesker, som europæiske slavehandlere pakkede i lastrummene på slaveskibe og opdelte efter deres opfattelse af køn. Derfor dannede de tilfangede folk relationer blandt skibskammerater i samme kønskategori. Termerne *zami* og *mati* osv. konnoterer derfor afrikansk diasporisk, og særligt queer, slægtskab i det meste af Black Studies-litteraturen. Men det er også grundlæggende et begreb, der betegner slægtskab formet gennem kolonial vold og dominans, herunder tvungen adskillelse fra oprindelige familier og samfund (Wekker, 2006). Derfor kan vi forstå Alberta og Victor som placeret i en form for *mati*-relation. De blev bogstaveligt talt hinandens skibskammerater og delte sidenhen adskillige yderligere sorger, men gav også hinanden en vis trøst og glæde (Freiesleben & Cornelins, 1998). Som kunsthistoriker Temi Odumosu bemærker, skrev Cornelins konsekvent i første person flertal om sin tid i Danmark frem til Albertas død i 1924 (personlig kommunikation, 2023). Dette vidner om deres slægtskab gennem delte omstændigheder og om Cornelins' oplevelse af deres samhørighed. Jeg vælger derfor at fremhæve Alberta Roberts og at dvæle ved vigtigheden af deres relation gennem den voldsomme oplevelse det var, at blive revet op med rode.

AT UDFORDRE ENSIDIG HISTORICITET

Størstedelen af det, der er skrevet om Victor Cornelins i den danske kontekst, har fokuseret på, hvor usædvanligt hans liv var. Cornelins var en offentlig figur allerede inden udgivelsen af sine selvbiografiske erindringer. Han var velkendt i sit lokalmiljø i Nakskov gennem lærergerningen, foreningslivet og hans musikalske talenter. Fordi han var en sort person i begyndelsen af det 20. århundrede, tiltrak hans liv opmærksomhed uden for Nakskov. Gengivelser af hans liv og karriere har typisk fremhævet rejsen fra en tropisk ø til den københavnske metropol og de ekstraordinære aspekter af hans liv: fra at være opvokset fattig – og sort – til at blive skoleinspektør. Avisoverskrifter fra 1940'erne og 1950'erne lød typisk noget i retningen af: "Negeren, der blev overlærer" eller "En Lærer fra Dansk-Vestindien." Victor Cornelins valgte også selv denne narrative kurve som rammen i sine erindringer *Fra St. Croix til Nakskov: et livs eventyr*. Efter udgivelsen

i 1976 benyttede visse medier sig af sprogbrug fra bogen, for eksempel tabloidmagasinet Billedbladet i en tredelt serie om Cornelins under titlen “Jeg er nigger og dansker,” hvilket er et direkte citat fra bogen. De tre dele blev henholdsvis kaldt “Min fantastiske skæbne,” “Jeg blev udstillet i et bur,” og “Jeg genså aldrig min mor.” Selvom et tabloidmagasin som genre søger yderligtgående sprogbrug, viser jeg, hvordan spektakulære fremstillinger udgør et mønster på tværs af danske medier gennem tiden.

Cornelins tilstedeværelse som voksen, sort crucianer var sjælden, men ikke unik. Der var adskillige andre i Danmark i hans samtid, eksempelvis personer bragt til Danmark som børn for at få en læreruddannelse og derefter undervise i St. Croix (Freiesleben & Cornelins, 1998). Derimod er det ret unikt, at Cornelins skrev sit livs vidnesbyrd. Alberta Roberts og utallige andre sorte, koloniale subjekter forblev netop dette i de offentlige arkiver: koloniseringens subjekter hvis navne og historier ofte er ukendte i offentligheden. Under disse omstændigheder kan Cornelins betragtes som hverken mere eller mindre vigtig end andre. Men han efterlod et tydeligere spor og, vigtigst, så tog han kontrol over sit eget narrativ, hvilket de fleste andre i hans situation ikke fik adgang til. Dette er et af hans selvbiografis potentialer: den muliggør en sjælden stemme og et perspektiv fra en kollektiv erfaring. En erfaring, som danske historikere og medier har omtalt, portrætteret, karikeret, men også glemt eller komplet udslettet fra Danmarkshistorien. Dette er et ontologisk paradoks, der udtrykker den samtidige hyper-synlighed og usynliggørelse som sorte subjekter oplever gennem det hvide blik (Fanon, 1952; Ahmed, 2000; Kilomba, 2010; hooks, 2015; Kelekay, 2019). Dog har visse forskere og kunstnere allerede påbegyndt det omsorgsarbejde, det er at huske og bogstaveligt talt finde sorte personer fra forhenværende Dansk Vestindien i arkiverne. Heriblandt retter flere specifikt blikket efter Alberta Roberts, hvis fravær står i skarp kontrast til Cornelins’ hyper-medierede tilstedeværelse (Belle, 2021; Cramer et al., 2021; Odumosu, 2019, 2020; Sampson, 2017).

At skrive om Victor Cornelins’ liv på andre måder end de dominerende offentlige narrativer rejser spørgsmål om fortiden, hvordan vi ved noget om fortiden, og hvad der er at vide om den (Hartman, 2008). Historiske narrativer, skriver antropolog Michel-Rolph Trouillot (2015),

er konstruktioner – altså en bestemt måde at genskabe fortiden på. Han henleder specifikt opmærksomhed til “an irreducible distinction and yet an equally irreducible overlap between what happened and that which is said to have happened” (ibid. s. 3). I Trouillot’s ord opretholder den “ensidige historicitet,” som Cornelins huskes og fremstilles igennem i den danske offentlighed, en bestemt forestilling, både af ham som person og af racial sortvnikmhed i Danmark. Samtidigt er der en fundamental udfordring i at skabe nye narrativer fra de samme arkiver. At forsøge at fortælle en historie om Cornelins som person, frem for Cornelins som (sort) sensation, kræver mere end blot adgang til arkiverne. Hvis man søger efter sorte personer i den transatlantiske kontekst, er arkiverne i sig selv voldelige, som akademiker og forfatter Saidiya Hartman skriver (2008). Efterkommere af de slavegjorte er dokumenterede gennem de samme magtforhold som var ansvarlige for deres forgængeres og egen undertvingelse (ibid.). Det vil sige, de er dokumenterede i arkiverne, *hvis* hvide historikere ser dem og *hvordan* de ser dem – som skibslast, som løsøre, som objekter i en udstilling. Selv når en selvbiografi eksisterer, som i Victor Cornelins tilfælde, bliver de samme få passager fremhævet i den danske offentlige erindring, men også på samme måde. Denne praksis reproducerer de samme fortielser. Hartman spørger: “How does one revisit the scene of subjection without replicating the grammar of violence?” (s. 4). Cornelins gør faktisk sine undertvingelsesscener tilgængelige gennem sit eget, værdige perspektiv og sin egen stemme – men disse passager udelades systematisk i den nationale erindring. Dette illustrerer hvordan muligheden for modfortællinger ikke blot er et konkret spørgsmål om, hvorvidt arkiverne er tilgængelige, men også et spørgsmål om magt (Derrida, 2008; Hartman, 2008; Trouillot, 2015; Odumosu, 2019). I det danske tilfælde bliver magt sommetider udtrykt ved, at alternative historiske narrativer fremstilles som ulæselige inden for Danmarkshistoriens præmisser. Anderledes sagt, inden for den hegemoniske vestlige epistemologi, hvori eksistensen af et sort, talende Jeg endnu ikke begribes. Hartman advarer da også mod dette, når hun skriver, at “the *history* of black counter-historical projects is one of failure, precisely because these accounts have never been able to install themselves as history, but rather are insurgent, disruptive narratives that are marginalized and derailed before they ever gain

footing” (2008, s. 13). Hendes pointe understreger den rolle magtforhold spiller i konstruktioner af fortiden og betydningen af de positioneringer, hvorfra historien er skrevet, husket og bevogtet.

SORTHED SOM SPEKTAKEL

Sensationaliseringen af sorte mennesker var ikke forbeholdt udstillingspladsen. Faktisk vakte Alberta og Victors tilstedeværelse stor opmærksomhed i det daglige liv i København, hvor en sort person var exceptionel og sandsynligvis et nyt syn for mange. Cornelins reflekterer over dette og sammenligner det med sin egen oplevelse af at være vant til at se hvide mennesker i St. Croix. Selvom de ikke var i flertal, var de hvide mennesker i St. Croix også vant til at se sorte crucianere og til “at behandle os som mennesker” (Cornelins, 1976, s. 24). Hans refleksion antyder, at i dette bestemte sted og i denne historiske tid, København 1905, var det spektakulære ved sorthed ikke blot en åbenlys eksotificering af racemæssige forskelle. Københavnernes reaktioner på at se ham og Alberta vidnede også om en begrænset eksponering for billeder af de danske kolonier og deres befolkninger i metropolen. Gennem hele den Dansk-Vestindiske kolonihistorie havde borgerlige familier bragt slavegjorte personer og deres efterkommere til Danmark, ofte som personlige tjenestefolk, men det var for det meste enkeltpersoner, som senere blev sendt tilbage til Vestindien (Nielsen, 2016, s. 231). Derfor var det så usædvanligt, som det var, for danskerne at se afrocaribiere.

Efter afskaffelsen af slaveriet i 1848 tog crucianere fortsat til Danmark, men igen individuelt og typisk sammen med velhavende hvide, danske familier eller som sømænd. Relativt få slog sig ned i Danmark (ibid.). Derfor var der aldrig en såkaldt postkolonial befolkningsgruppe af afrikanske efterkommere, som blev kulturelt assimileret, talte dansk og blev en integreret del af det københavnske byliv ligesom i andre europæiske hovedstæder. Derudover har der lejlighedsvis været sorte personer fra Afrika og USA, men ikke sorte fællesskaber eller samfund som sådan (McEachrane, 2016).

Da Victor Cornelins som barn netop var ankommet til Danmark fra St. Croix, fandt han derfor opmærksomheden

“yderst forstyrrende, men også uforståelig” (Cornelins, 1976, s. 24). Han beskrev turen fra børnenes plejefamilie til udstillingen i Tivoli, ledsaget af en 14-15-årig hvid pige:

Når den unge pige sammen med os to sorte børn viste sig på Rådhuspladsen, blev der trængsel om os. Alle trafikanterne glemte deres oprindelige ærinde, fodgængere, cyklister, ja sågar sporvognspassagerer stimlede sammen om os for at se de mærkværdige skabninger, den unge hvide pige havde ved hånden. Man troede ikke rigtig på vores ægthed, og flere prøvede med tommelfingrene på vores kinder, om den sorte farve lod sig gnide af, andre ruskede i vores hårtotter for at finde ud af, om det var paryk eller virkelig ægte negerhår. Inden vi nåede over Rådhuspladsen, var sammenstemmelsen så stærk, at vi næsten ikke kunne komme videre, før en af de kæmpemæssige politibetjente kom os til hjælp og banede os vej ned ad Vesterbros Passage (s. 24).

De mange forhold, der gjorde Alberta og Victor sårbare – deres unge alder, den nylige frarøvelse af forældre og det at være uledsagede børn i et fremmed land – har sandsynligvis forstærket oplevelsen af at blive transformeret fra børn til spektakulære objekter. Nogle af de følelsesmæssige reaktioner, som Cornelins senere beskrev, tyder på, at denne andetgørelse var skadende: “[...] her i København blev vi nærmest anset for at være nogle løjerlige dyr, der nok var sluppet ud af en Zoologisk Have. Denne fornemmelse gjorde os skræmte, så vi var bange for at komme på gaden og blive set, og vores angstelse forplantede sig til den unge pige der førte os.” (s. 24). Senere, efter ankomsten inden for Tivolis porte, skrev Cornelins følgende:

Dette at skulle være en udstillingsgenstand andre mennesker til moro gjorde mig ikke alene undselig men også rasende i mit indre. Jeg gemte mig undertiden mellem pakkasser og kulisser, men jeg blev snart fundet frem igen og fik nu og da et nakkedrag af en eller andens flade hånd for at understrege, at jeg *skulle* holde mig på ‘arenaen.’ (s. 26).

Gennem disse erindringer udtrykker Cornelins både følelser – frygt og vrede – og hans tilsvarende adfærd som reaktion på, hvad han oplevede: at gemme sig. Ud fra disse scener kan vi derudover spørge, hvilke sanseindtryk og

følelser det må have fremkaldt i ham i situationer, hvor han ønskede at gemme sig, men ikke havde nogen steder at flygte hen? I den kontekst blev dét at spytte efter publikum én af de få tilgængelige måder at sige fra på i mangel af skjulesteder. Hans udadvendte reaktion siger noget om et relativt modstandsdygtigt barn, der trods forandringer og traumer stod op for sig selv og hævdede sin menneskelige værdighed, som han selv formulerede det. Men at trække sig indad og forsøge at gøre sig mindre eller usynlig ville også have været forståelige løsninger for et barn i hans og Albertas situation.

Victors selvfølelse og handlekraft er dog ikke et bevis på, at han var upåvirket af de voldsomme oplevelser. I flere tilfælde beskriver han, hvordan tidlige erindringer fra København påvirkede ham som voksen. Under værnepligt i Danmark var det tradition at marchere gennem byen, hvor kasernen lå. Som sort soldat i den danske hær i 1930'erne bad Victor om en undtagelse – om ikke andet, skrev han, så på grund af “komisk udseende” (s. 87). Men faktisk skyldtes det, at hans udseende igen udløste overvældende og angstfremkaldende reaktioner i det offentlige rum:

Nej, når folk på vor vej opdagede den sorte soldat inde i kolonnen, stod de stille og kikkede og gjorde andre opmærksomme på det kuriøse syn, ja børn og unge fulgte bag efter marchkolonnen og råbte op. Jeg følte mig i sandhed sat tilbage til 1905 og de larmende begivenheder på Rådhuspladsen ved Albertas og min tilsynekomst. Selv om det krøb i mig ligesom i kejseren, der i eventyret gik i procession i den bare skjorte, holdt jeg som “Den standhaftige Soldat” kæft, trit og retning, til vi svingede ind i kasernegården, og et kraftigt smæld af porten fortalte mig, at den larmende hob var lukket ude --- for denne gang.

Den ualmindelige opmærksomhed, som jeg vakte, iklædt soldatertøjet, fik mig til at ansøge om tilladelse til at gå civil, når jeg ikke var i tjeneste (s. 87).

Her beskriver Cornelins scenarier, som tilsyneladende ikke havde ændret sig i de årtier fra hans ankomst til Danmark og til hans voksenliv. Synet af ham blev stadig opfattet som spektakulært og skabte kaos i det offentlige rum. Ligeledes var hans følelsesmæssige reaktion stadig præget af angst. Hans reference til H.C. Andersens *Kejserens Nye*

Klæder skaber en sammenligning mellem hans oplevelse af eksponering og bogstavelig nøgenhed. Når Cornelins sammenkæder chok og oplevelser med at blive gjort til objekt for ekstrem nysgerrighed i de hvide danskeres øjne, udtrykker han, at objektificering altså ikke var noget, han vænnede sig til over tid. Tværtimod blev traumet vækket.

Selvom det var lige så ubehageligt som voksen, havde han på det tidspunkt flere muligheder for at forsøge at mildne ubehaget ved den raciale spektakularisering. For det første lærte han at undertrykke sine følelser, indtil han var væk fra det offentlige rum. Men han forsøgte også at forhandle sin deltagelse i militærmarchen, omend uden succes. Derfor var hans alternative anmodning – om at bære almindeligt tøj i stedet for uniformen i sin fritid – en måde at minimere den hyper-synlighed, som fulgte med den. Ikke alene var paraderne og marchen gennem byen allerede en form for optræden, men Victor var dertil sort og den eneste sorte soldat i kolonnen. Opmærksomheden blev derfor rettet mod ham på en overdrevet, iscenesat måde, hvilket hans daglige ærinder, uden orkester og uniformeret parade, ikke ville forårsage i samme grad. Vi kan også medtænke kontrasten mellem hans racialisering som sort og uniformen som et dansk nationalsymbol, som noget der understregede det ekstraordinære. Og det kan tænkes, at han forsøgte at undgå marchen netop ved at spille på den nationalistiske logik, hvori en dansk soldat naturligvis var en hvid soldat, og at en sort soldat derfor ville fremstå komisk, som han skrev. I øvrigt kan den status, der fulgte med uniformen, også have forstyrret de forforståelser, der blev tilknyttet sorte personer som underlegne, og føjet til paradokset.

Cornelins beskriver også andre måder, hvorpå han forsøgte at undgå iscenesættelsen, som værnepligten medførte, for eksempel ved at simulere sygdom for at blive indenfor, mens resten marcherede. Victor Cornelins' senere liv som lærer og offentlig taler taget i betragtning, er der ingen grund til at tro, at han var indadvendt eller led af social angst. Hans behov for at skjule sig som voksen, siger derfor meget om, i hvor høj grad den racialiserede eksponering overvældede ham.

Ved anden lejlighed genkalder Cornelins andre slags situationer, hvor tidligere traumer igen blev aktiveret:

I mit senere liv som lærer for hvide børn var det ofte min opgave at gøre udflugter til zoologiske haver men børnenes iver efter at komme hen til abeburet såvel som deres åbenbare morskab over de springende og hvæsende smådyr derinde huede mig ikke. Jeg huskede alt for tydeligt, da jeg selv sad bag tremmerne!!! (s. 27).

At være vidne til indespærrede væsener og deres kropslige tegn på frygt fremkaldte Cornelins' egne minder og vækkede et ubehag. Dertil, som han skrev, forholdet mellem de skræmte dyr bag tremmerne og de larmende, begejstrede hvide børn, for hvem dyrenes lidelse var underholdning. I modsætning til eksemplet med soldat-erparaden, beskriver Cornelins hér ikke en situation, hvor han selv blev gjort til objektet. Men som lærer på en skoleudflugt blev han vidne til noget, der var tæt nok på hans egen oplevelse af krænkelse til, at han relaterede og blev berørt.

Cornelins' bevidsthed og erindring om buret er et stærkt symbol, og bliver et narrativt greb i hans fortælling – eller som forsker i nordisk kolonihistorie, Temi Odumosu foreslår, som en kronotrope han anvender til at rejse tilbage i tiden (personlig kommunikation, 2023). På denne måde refererer Cornelins til oplevelser af at føle sig indespærret gennem hele sit liv, ikke bag fysiske tremmer, men via restriktive omstændigheder i hans sociokulturelle miljø. Buret kommer altså til at symbolisere måder, hvorpå hans selvfølelse, sjæl og sind blev begrænset af de normaliserede raciale definitioner af tilhørsforhold og menneskelighed gennem hans liv i Danmark. Hans fortælling udfordrer på den måde den majoritetsdanske sensationelle og exceptionalistiske fremstilling og belyser den underliggende struktur bag de kolonialistiske, racistiske retfærdiggørelser af at indespærre to små børn som udstillingsobjekter.

Begge de ovennævnte eksempler illustrerer i øvrigt racialiseringen som relationel. Som Cornelins selv reflekterer, var det ikke selve det faktum, at nogen bliver kategoriseret som sort eller hvid, for eksempel, der forårsagede de hvide danskeres ukontrollerede reaktioner. Den politiske filosof Frantz Fanon beskrev præcist denne præmis: “[...] ikke alene skal den sorte mand være sort; han skal være sort i forhold til den hvide mand” (1952, s. 90). Folk, der er født i en sort majoritetsbefolkning og derefter flytter

til Europa, heriblandt Fanon, har berettet at ‘blive’ sorte i denne overgang. Tidligere var de ganske enkelt personer. Tilblivelsen opstår, idet de bliver tiltalt (*hailed*) eller omtalt som ‘anden’ (Althusser, 1971; Ahmed, 2000; S. Hall, 2011). Med Frantz Fanons (1952) berømte ord lød det derfor “Se! En neger!” første gang han rejste til Frankrig fra Martinique (s. 91-94). Vi kan forestille os et lignende københavnsk scenarie, ledsaget af pegende fingre og stirrende blikke i Victor Cornelins' tilfælde.

Relationalitet og tiltale illustrerer dermed racialiseringens produktive karakter. Det handler lige så meget om at *gøre* race, som det handler om at *være* eller ikke-væren (Fanon, 1952; Glissant, 1997). Og samtidigt med at tiltalen producerer racemæssig andetgørelse, skaber og vedligeholder den talehandling også en racialiseret norm – i dette tilfælde, racial hvidhed. Dette er en historisk og kontekstuel specifik kategorisering, og en del af effekten er usynliggørelse og dermed normalisering af racial hvidhed. Hvidhed konstrueres altså som den menneskelige standard. De voldsomme reaktioner på synet af sorte personer sagde derfor mindre om caribiernes sorthed end om den hvide befolknings ethnocentrisme og begrænsede kendskab til andre folk. Men i særdeleshed kan det også forstås som en reaktion på at møde sorte personer i andre roller end den designerede kategori ‘slave’ (Hartman, 2008; Hartman & Wilderson, 2003). Den gængse befolkning var ubevidst om racegørelse, og racistiske hierarkier var del af den almene viden om menneskelig diversitet på det tidspunkt, opfattet som sagligt kva tidens såkaldte racevidenskab, eugenik (Andreassen, 2015).

De mange lag, der medvirkede til spektakulariseringen af Victors sorthed, bestod af overlappende betydninger mellem racialiseret andetgørelse (i relation til umarkeret ‘førstegørelse’ som hvid), fremmedhed (faktuel herkomst fra et andet sted) og kulturel forskellighed (normer og sprog anderledes end de danske). Selvom racegørelse var den primære markør for Victors forskellighed fra de hvide danskere, var det samtidigt en kendsgerning, at han kom fra et andet sted og til dels var opvokset i en anden kultur. Det interessante er dog, at forventningen om, at disse elementer var lig med hinanden, ikke ændrede sig væsentligt i løbet af hans levetid. Dette blev ved med at gælde, selvom hans omstændigheder tvang ham til at blive fuldstændigt integreret og assimileret til kulturel danskhed. Det viser,

at når det kommer til stykket, kan kulturel insider-position ikke kompensere for racemæssig forskellighed i den danske kulturelle (etno-nationale) logik. Der sættes stadig automatisk lighedstegn mellem ikke-hvidhed og fremmedhed. Disse forskelligheder er desuden konceptualiseret hierarkisk (Carby, 2019; Diallo, 2019; Hunter, 2021, 2023).

Victor Cornelins havde ikke noget valg og måtte tilpasse sig de sociale og racemæssige omgivelser, men derimod vænnede han sig aldrig til racismen. Det, konstant at blive benævnt som anderledes og værende mindre end et menneske, forblev fremmedgørende og skadeligt for ham. Pointen her er, at hans oplevelser ikke blot var afhængige af hans individuelle tilpasning. Oplevelserne med racisme var også et resultat af dynamikken mellem den specifikke hvide samfundsgruppe og konstruktionen af sorthed. Her er det relevant at minde om karakteristikaene ved det danske koloniale forhold til Dansk Vestindien på det tidspunkt. Selvom kolonierne var under dansk administration, var de hvide europæere, der slog sig ned der som plantageejere, handelsmænd osv., i høj grad fra andre europæiske lande. Historiker og forsker Neville A. T. Hall (1985, 1992) kaldte faktisk de danske kolonier *'empire without dominion'* med hentydning til hvor lille indflydelse dansk kultur reelt havde i Dansk Vestindien. Cirkulationen af viden til og fra øerne har derfor spredt sig i forskellige retninger snarere end en udveksling primært mellem den danske metropol og besiddelserne. Dette efterlod danskerne i København i relativ uvidenhed om sorte dansk-vestindere og øerne generelt.

I en kontekst, hvor racemæssig sorthed løbende konstrueredes som noget usædvanligt, blev spørgsmålet om en sort persons 'ægthed' – tommelfingeren på kinderne, trækken i håret – også gentaget i det uendelige. Forholdet mellem den danske offentlighed, den almene kollektive bevidsthed og repræsentationer af sorthed formede de konkrete møder med sorte afrikanere og afrikanske efterkommere. Det betød, at det hvide danske samfunds langsommelige tilpasning til den racemæssige diversitet når som helst kunne kaste Cornelins ud i komplekse kropslige og følelsesmæssige forstyrrelser. Dette var Cornelins' 'bur'. Fanon beskriver sådan en realitet som en hyper-bevidsthed om ens egen krop, ens hud, blodet, der ruser, og ens dirrende vrede over at blive reduceret. Vi kan tænke på

Fanons ord som et intellektuelt udtryk for den passende vrede bag unge Victors spyttten. "Det hvide blik," skriver Fanon, "det eneste gyldige, dissekerer mig allerede," og dekonstruerer dermed hans menneskelighed om og om igen, ved hvert eneste nye møde med en hvid person (Fanon 1952, 95).

FREMMEDGØRELSE SOM EKSISTENTIEL PRÆMIS I DANMARK

Ved at læse opmærksomt og lytte nøje efter, hvilke konnotationer racegørelsen som sort fremkalder i den danske forestillingsverden i ovenstående eksempler, kan vi se at Cornelins flere gange nævner måder, hvorpå hans 'ægthed' bliver testet af det hvide publikum. Sorthed opfattes som et lag, måske et kostume, udenpå på en forestillet, mere virkelig (og hvid) krop. Dennes ægthed bliver nødt til at blive bekræftet, ved at mærke, om håret og huden (farven) faktisk tilhører personens krop. På samme måde, gennem det hvide blik, må afrohår være en paryk, eller måske er den krusede tekstur kunstigt fremstillet – implicit, at det må være en manipulation af 'normalt' hår, forstået som glat, blondt hår. Det er karakteristisk for nordeuropæiske opfattelser af fysisk racialisering at eksteriorisere racemæssig sorthed (Essed, 1991; Habel, 2008; Kilomba, 2010; El-Tayeb, 2011; Wekker, 2016). Forestillingen om et sort subjekt bliver slet ikke begrebet, men derimod er der en hyper-fokusering på hudens farve, som opfattes som en ydre påføring og ikke som en hel legemlig tilstedeværelse. At betvivle sorte menneskers ægthed samt feticheringen af selve huden er den dag i dag en definerende del af dansk racismes udtryk og er ikke forbeholdt fortiden (Hunter, 2023). I den danske racialistiske forestillingsverden er det, som om sorthed og andre ikke-hvide kroppe ikke kan integreres i en verden, hvor fænotypisk variation eksisterer. I stedet fastholdes anderledeshed som noget afvigende, der altid holdes op mod den dominerende norm: racemæssig hvidhed som standard for menneskelighed.

De former for spektakularisering, som Victor og Alberta blev udsat for, var ikke udelukkende et produkt af deres tid. Men det er en almindelig vestlig opfattelse, at samfundet udvikler sig lineært i retning af mere og mere social lighed eller i det mindste tolerance. Men afhængigt af konteksten er synet af en sort person stadig spektakulært i Danmark

i det 21. århundrede (Hunter, 2021, 2023). Pointen hér er, at de dybt rodfæstede raciale forestillinger reproduceres over tid gennem diskurser og praksisser, der på én gang konstruerer og forstærker en bestemt forståelse af 'sandhed'. Dette gælder for eksempel normaliseringen af danskhed som hvidhed, men også selve menneskelighed/humanitet som grundlæggende hvid (Weheliye, 2014; Wynter, 2003). Men hvis vi tilgår antagelsen om progressivitet over tid anderledes, kunne vi spørge: hvorfor skulle racisme automatisk forsvinde blot på grund af tid? Hvis vi udfordrer gængse forestillinger om dansk uskyld, høj moral og progressivitet, kan det give plads til en kritisk lyttende praksis over for vidnesbyrd fra sorte danskeres liv og andre i marginen af danskhed.

Med læsningen og analysen af Cornelins' liv, er det mit håb at illustrere måder hvorpå den kollektive erindring i høj grad er medvirkende til at fastholde nationale forestillinger både om fortiden og nutiden. Ved at læse Cornelins' selvbiografi i sin helhed og samtidigt læse mig ind i den kontekst, der omgav ham, har jeg belyst den ensidige historicitet, der dominerer den danske offentligheds hukommelse og repræsentationer af Victor Cornelins. Når jeg læser og lytter til, hvad Cornelins berettede, træder racismens mønstre frem gennem hans minder og hans traumer, altså de måder hvorpå racistiske oplevelser blev vækket igen og igen, sideløbende med at nye, dehumaniserende erfaringer byggede sig op. Det tegner derfor et ganske anderledes billede af hans livshistorie end den, hvor Tivolis menneskeudstilling var den eneste og værste form for dehumanisering, han oplevede. Snarere var den kolonialistiske kontekst rammesættende for hvor normal og kontinuerlig dehumanisering forblev i hans liv. Racisme var ikke enestående hændelser, men en struktur.

En sort feministisk, omsorgsfuld erindringspraksis som denne kan derfor bidrage til at belyse, hvordan den danske strukturelle racisme, og specifikt anti-sorthed, kan påvirke sorte personers selvforståelse. Netop fordi det ikke er isolerede hændelser, men derimod den kulturelle status quo, bliver det en eksistentiel præmis. Udover de mange konkrete former for vold og nedværdigelse, som sorte danskere erfarer gennem deres liv i Danmark, må de altid

forholde sig til en diasporisk stedsløshed, som den danske etno-raciale nationalisme producerer. Victor Cornelins' raffinerede og dybt rørende erkendelse af sin racialiserede stedsløshed som præmis får lov at stå som et af de sidste ord, som en påmindelse om vigtigheden af modlæsninger fra marginen (Hill Collins, 1986; hooks, 1989).

Hvorfor var jeg, Afrikas ætling, eller SØN AF DE SORTE, som Richard Wright siger, blevet ført op på disse nordlige strande? Hvorfor skulle jeg vedblivende betragtes som nær slægtning til aben, når alt i mit arbejde i og udenfor skolen lykkedes så godt? Var jeg alligevel kommet på den gale hylde? Hvis jeg ikke var det, hvorfor havde jeg fået hvid mands oplæring og dannelse, når jeg dybest set i andres øjne blev anset for en vild mand? Hvorfor var jeg i det hele taget sort, når mit liv levedes blandt hvide?

Gennem min læsning har jeg insistert på at forstå Victor Cornelins som et almindeligt menneske og derimod det kolonialistiske, racialiserede hierarki som det ualmindelige og umenneskelige. En præmis, der producerer en eksistentiel krise. Denne normalisering af Cornelins' erfaringer er netop mulig fra min position som sort dansk forsker og min afrofeministiske metodologi. Det er ikke fordi historisk viden og afro-diasporiske danskeres perspektiver ikke er tilgængelige i danske arkiver. Snarere er den offentlige danske repræsentation fortsat præget af ensidig historicitet, yderst selektiv hukommelse, såvel som både underrepræsentation og misrepræsentation (Fanon, 1952; Hunter, 2018, 2023; Skadegård Thorsen, 2020). Især i forhold til, hvem der anerkendes som videnproducerende, forskere, eksperter, journalister. Jeg håber at denne modlæsning og holistiske lytning til hvordan Victor Cornelins faktisk fortalte sin historie, kan inspirere til grundige, kontekstualiserede og ambitiøse studier af de kostbare arkiver, vi trods alt har til rådighed. I skabelsen af afro-diasporiske danske teorier er *Fra St. Croix til Nakskov* skelsættende. Den udgør også generelt et spejl af Danmarks hverdagsracisme og kolonialitet. Den bør som minimum læses i sin helhed og ideelt forstås gennem sin grundlæggende sorte subjekt- og erfaringsposition i en hvid verden, hvorfra den er skrevet.

- [1] Nakskov lokalhistoriske arkiv: A1064/109 – 2000/22 og A1064/144.
- [2] Nakskov lokalhistoriske arkiv: A1064/114;117;118.
- [3] Hvis man laver en simpel online søgning på Cornelins' bog på dansk, kan man se de præcis samme udsnit og udeladelser fra side 22-27 fra hans selvbiografi blive reproduceret på tværs af officielle danske hjemmesider og personlige blogs. Det kan let se ud som om størstedelen faktisk ikke har læst bogen i sin helhed, men bare kopierer internt.
- [4] "Man anskaffede et bur!!! Her blev Alberta og jeg anbragt, og tilstrømningen til den vestindiske afdeling blev større end tidligere, måske fordi der gik rygter om, at vi var menneskeæderbørn, der var farlige og ikke måtte gå løse. Der kom da også mange børn, som stak fingrene ind til os for at prøve, om vi bed på, og mange voksne kom med chokolade og andet mundgodt for at vise deres venlighed. Alberta, der var meget medgørlig, indkasserede mangan en lækkerbid i dagens løb, men jeg, hvem denne indespærring gjorde ganske desperat, lønnede enhver tilnærmelse, den være sig venlig eller uvenlig, med nøjagtig samme konfekt: -- en velrettet spytklat ---!!" (Cornelins, 1976, s. 27)

- Ahmed, S. (2000). *Strange encounters: Embodied others in post-coloniality*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Alexander, M. J. (2005). *Pedagogies of crossing: Meditations on feminism, sexual politics, memory, and the sacred*. Duke University Press.
- Allen, J. S. (2012). Black/Queer/Diaspora at the Current Conjuncture. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 18(2–3), 211–248. <https://doi.org/10.1215/10642684-1472872>
- Althusser, L. (1971). *Lenin and Philosophy and Other Essays* (B. Brewster, Overs.; 1. udg.). New Left Books.
- Andreassen, R. (2015). *Human exhibitions: Race, gender and sexuality in ethnic displays*. Ashgate Publishing Limited.
- Belle, L. V. (2021). *For Alberta and Victor—A Collection of Conjurations and Opacities* [Graphic].
- Carby, H. V. (2019). *Imperial Intimacies: A Tale of Two Islands*. Verso.
- Cornelins, V. (1976). *Fra St. Croix til Nakskov: Et livs eventyr*. Frimodt.
- Cramer, N., Elg, E., & Jørgensen, A. V. (Red.). (2021). Sorthed. *Periskop – Forum for kunsthistorisk debat*, 25, Article 25. <https://tidsskrift.dk/periskop/article/view/128225>
- Diallo, O.-K. M. (2019). At the Margins of Institutional Whiteness: Black Women in Danish Academia. I A. Emejulu & F. Sobande (Red.), *To Exist is to Resist: Black Feminism in Europe* (s. 219–228). Pluto Press.
- Dr.dk (Instruktør). (2017, marts 31). VIDEO Victor blev holdt i bur som turistattraktion [Broadcast]. I DR. <https://www.dr.dk/historie/danmarkshistorien/video-victor-blev-holdt-i-bur-som-turistattraktion>
- Elg, E. (2021). Omplantet – Uddrag fra Victor Cornelins' *Fra St. Croix til Nakskov*. I *Abhivyakti*, (s. 149–157).
- El-Tayeb, F. (2011). *European Others: Queering Ethnicity in Postnational Europe*. University of Minnesota Press. <http://site.ebrary.com/id/10496915>
- Essed, P. (1991). *Understanding everyday racism: An interdisciplinary theory*. Sage Publications.

- Fanon, F. (1952). *Black skin, white masks* (R. Philcox, Overs.; 1st ed., new ed). Grove Press; Distributed by Publishers Group West.
- Freiesleben, B., & Cornelins, V. (1998). *Fra St. Croix til Tivoli: En historisk beretning om to vestindiske børns lange rejse*. Acer.
- Glissant, É. (1997). *Poetics of relation* (B. Wing, Overs.). The University of Michigan Press.
- Habel, Y. (2008). *Whiteness Swedish Style*. 1–16. https://www.academia.edu/4559526/Whiteness_Swedish_Style
- Hall, N. A. T. (1985). *The Danish West Indies: Empire Without Dominion 1671—1848. Occasional Paper no. 8*.
- Hall, N. A. T. (1992). *Slave society in the Danish West Indies: St. Thomas, St. John, and St. Croix* (B. W. Higman, Red.). Johns Hopkins University Press.
- Hall, S. (Red.). (2011). The West and the Rest: Discourse and Power. I *Formations of modernity* (Reprinted, s. 275–330). Polity Press.
- Hartman, S. V. (2008). Venus in Two Acts. *Small Axe*, 12(2), 1–14. <https://muse.jhu.edu/pub/3/article/241115>
- Hartman, S. V., & Wilderson, F. B. (2003). The Position of the Unthought. *Qui Parle*, 13(2), 183–201. <https://doi.org/10.1215/quiparle.13.2.183>
- Hill Collins, P. (1986). Learning from the Outsider Within: The Sociological Significance of Black Feminist Thought. *Social Problems*, 33(6), S14–S32. <https://doi.org/10.2307/800672>
- Hill Collins, P. (2014). *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment* (Second Edition). Routledge.
- hooks, bell. (1989). Choosing the Margin as a Space of Radical Openness. *Framework: The Journal of Cinema and Media*, 36, 15–23. <https://www.jstor.org/stable/44111660>
- hooks, bell. (2015). *Black looks: Race and representation*. Routledge.
- Hunter, E. L. (2018, december 2). Den danske kolonihistorie skrives fortsat af vinderne. *FRIKTION - Magasin for køn, krop & kultur*. <https://frikktionmagasin.dk/den-danske-kolonihistorie-skrives-fortsat-af-vinderne-749aaf2f016b>
- Hunter, E. L. (2021). Diasporiske perspektiver på racialiseringens kolonialitet i Danmark. *Periskop – Forum for kunsthistorisk debat*, 25, Article 25. <https://tidsskrift.dk/periskop/article/view/128472>
- Hunter, E. L. (2023). *Black Racial Isolation: Understanding African Diaspora Subjectivity in Post-Racial Denmark* [Doctoral Dissertation, University of California, Berkeley].
- Jackson, L. M. (2019). *White Negroes: When cornrows were in vogue ... and other thoughts on cultural appropriation*. Beacon Press.
- Kelekay, J. L. (2019). Too Dark to Support the Lions, But Light Enough for the Frontlines?: Negotiating Race, Place, and Nation in Afro-Finnish Hip Hop. *Open Cultural Studies*, 3(1), 386. https://www.academia.edu/41017580/Too_Dark_to_Support_the_Lions_But_Light_Enough_for_the_Frontlines_Negotiating_Race_Place_and_Nation_in_Afro_Finnish_Hip_Hop

- Kilomba, G. (2010). *Plantation Memories. Episodes of Everyday Racism* (2nd udg.). UNRAST-Verlag.
- Lorde, A. (1993). *Zami ; Sister outsider ; Undersong*. Quality Paperback Book Club.
- Lundrup, D. (2010). *Nakskov Navne*. Det Gamle Trykkeri, Nakskov.
- McEachrane, M. (Red.). (2016). *Afro-Nordic landscapes: Equality and race in Northern Europe*
- Nielsen, P. (2016). *Fru Jensen og andre vestindiske danskere: Dansk-vestindiske sømænd, tjenestefolk og arbejdere i Danmark 1880-1920* (1. udgave, 2. oplag). Nationalmuseet, i kommission hos Syddansk Universitetsforlag.
- Odumosu, T. (2019). What Lies Unspoken. *Third Text*, 33(4–5), 615–629. <https://doi.org/10.1080/09528822.2019.1654688>
- Odumosu, T. (2020). The Crying Child: On Colonial Archives, Digitization, and Ethics of Care in the Cultural Commons. *Current Anthropology*, 61(S22), S289–S302. <https://doi.org/10.1086/710062>
- Sampson, P. (2017, marts 31). *Farvel Alberta*. POV. <https://pov.international/farvel-alberta/>
- Trouillot, M.-R. (with Carby, H. V.). (2015). *Silencing the past: Power and the production of history*. Beacon Press.
- Thorsen, T. S. S. (2020). *Racialized Representation in Danish Film* [Doctoral dissertation, Aalborg University]..
- TV 2 Lorry. (2017, marts 31). *De sendte bud efter to "negerbørn" og udstillede dem i bur i Tivoli*. TV 2 Lorry. <https://www.tv2lorry.dk/tv2dk/de-sendte-bud-efter-negerborn-og-udstillede-dem-i-bur-i-tivoli>
- Wekker, G. (2006). *The politics of passion: Women's sexual culture in the Afro-Surinamese diaspora*. Columbia University Press.
- Wekker, G. (2016). *White innocence: Paradoxes of colonialism and race*. Duke University Press.